

תורה שבכתב

הפצת ועידוד לימוד התורה הקדושה עם פירוש רש"י

יו"ל לזיכוי רבבות אלפי ישראל ע"י קרן תר"ג לטובת נשמת הרבני הנניד הנכבד הרה"ח ר' אריה (לייבל) ברה"ח ר' יונה רובין ז"ל

תשרי תשפ"ה | גיליון מ"ב (שנה ב')

פרשת נח

שבת של תורה פנינים מאירים לשולחן השבת

חלון – להביט במפלת הרשעים

על הכתוב (בראשית ו, טז) צַהַר תִּפְעַל לְתִבְהָ, מביא רש"י שני פירושים מה היה אותו 'צהר', יש אומרים חלון, ויש אומרים אבן טובה המאירה להם.

כמה מגדולי הדורות מתנבאים בסגנון אחד וקושרים מחלוקת זו על מהות הצהר, עם המחלוקת שמביא רש"י בתחילת הפרשה, שיש מרובתינו שדרשו את נח לשבת, אילו היה בדור צדיקים היה צדיק יותר, ויש הדורשים לגנאי, שאילו היה בדורו של אברהם לא היה נחשב לכלום.

החתם-סופר ז"ע בספרו 'תורת משה'; רבי שלמה קלוגר ז"ע בספרו 'אמרי שפר'; רבי יהודה אסאד ז"ע בספרו 'דברי מהרי"א', ועוד מרובתינו זיע"א - מבארים במתק שפתיים כיצד כרוכות שתי מחלוקות אלו האחת בשנייה:

רש"י בפרשת וירא (יט, יז), מביא אודות אזהרת המלאכים ללוט שלא להביט אחריו: "אינך כדאי לראות בפורענותם ואתה ניצול". כלומר, אדם שניצל מעונש שלא בזכות מעשיו הטובים, אינו רשאי להסתכל על אחרים הנענשים.

ובכן, רק אם נדרוש את נח לשבת שהוא היה צדיק בכל דור, מותר היה לו לראות בפורענות הרשעים, ושוב לא היתה כל מניעה שיהיה חלון בתיבה, דרכה יוכל לראות את המבול. אבל אם נדרוש אותו לגנאי, אסור היה לו לראות מבעד לחלון את פורענות הרשעים, ובהכרח שלא עשה חלון בתיבה, רק תלה אבן טובה ולא יותר!

עונש במשך שנה – למי?

רש"י בפרשתנו (ח, יד) כותב שהמבול נמשך שנה תמימה, מכניסת נח ובניו אל התיבה עד יציאתם 'שמשפט דור המבול שנה תמימה היה'.

והדברים תמוהים! הרי מהרגע שהמבול הציף את העולם, תוך זמן קצר, שעות או ימים, לא נשארה בעולם נפש חיה, ואם כן מה המשמעות שמשפט דור המבול היה שנה תמימה, לאחר שנפחו את נשמתם, כלום היה אכפת להם שהמבול נמשך שנה תמימה?

אלא, מסביר החתם סופר באופן נפלא, כי אין הכוונה על הרשעים שבדור, אלא על באי התיבה, נח ובניו, שהיה עליהם קטרוג על שלא השיבו מעוון את אנשי דורם, ועל כך כותב רש"י שמשפטם ועונשם היה שנה תמימה!

אוצר התורה והלומים מתוך הפרשה

ויקח שם ויפת את השמלה (ט, כג). לימד על שם שנתאמץ במצוה יותר מיפת, לכך זכו בניו לטלית של ציצית, ויפת זכה לקבורה לבניו (רש"י).

מידה כנגד מידה, לשם שהתאמץ ועשה את המצווה מתוך חיות, זכה למצוות טלית שרק אנשים חיים מחויבים בה ולא מתים. יפת שעשה את המעשה ללא התלהבות וחיות, זכה לשכר של קבורת מתים...

(הגאון רבי זלמן סורוצקין זצ"ל)

שם האחד פלג כי בימיו נפלגה הארץ ושם אחיו יקטן (י, כה)
יקטן - שהיה עניו ומקטין עצמו (רש"י).

על 'פלג' מפורש בפסוק למה נקרא כך, ואילו על 'יקטן' אחיו לא מפורש בתורה למה נקרא כך (רק ברש"י). מפני ששם המורה על פילוג דורש הסבר, אבל אין שום צורך להסביר שם המורה על ענוה וקטנות, הענוה היא הדבר המובן והמתבקש מאליו...

(הרה"ק החוזה מלובלין ז"ע)

נח איש צדיק תמים היה בדרתיו (ו, ט)

יש אנשים צדיקים בימי נעוריהם אך לא בזקנותם, יש אחרים שהם צדיקים רק בזקנותם ולא בימי נעוריהם. אבל נח היה איש צדיק תמים 'בדורותיו', כלומר בכל תקופות חייו, שנמשכו על פני דורות, בין בימי נעוריו ובין בימי זקנותו. (רבינו יצחק אברבנאל ז"ע)

שערי תורה קבט מסכם ומבוא לפרשת השבוע

פרשת נח מרכזת בתוכה את המאורעות הקשורות למבול בדרו של נח, החל מבניית התיבה וההכנה למבול, המבול עצמו, ואחריו תקופת התקומה אחרי המבול, דור הפלגה ופירוט הדורות והאומות שיצאו מנח

מה בפרשה:

צדקות נח לעומת דורו • בניית התיבה והכנסת בעלי חיים • סדר המבול • שליחת היונה והעורב • היתר אכילת בשר ואיסור אבר מן החי • פרו רבו • איסור רציחה • ברית וקשת שלא יבוא עוד מבול • התנהגות בניו של נח בעת ששתה יין • דור הפלגה ועונשם • הדורות מנח עד אברהם

נושאי הפרשה:

א. נח הדור

נח לבדו היה איש צדיק, בשונה מבני דורו שחטאו לה, בעיקר נענשו על הגול.

ב. לקראת המבול

בעקבות כך גזור ה' להביא מבול, ונח מצטווה לבנות תיבה לשם הצלתו, ולהכניס בתוכה מכל בעלי החיים.

ג. 190 ימי המבול

שבעה ימים טרם פרוץ המבול מצטווה נח להכניס אל התיבה את כל בעלי החיים, וכאשר הגשם מתחיל לרדת נכנס נח אל התיבה יחד עם משפחתו.

תחילה ירד המבול במשך 40 יום, ואחרים גברו המים עוד 150 יום, עד שהגיעו המים לגובה 15 אמות מעל החר הגבוה ביותר. במשך הימים הללו נמחו כל הברואים.

ד. ויהי אחר המבול

חודשיים לאחר סיום 190 ימי המבול, נראו ראשי ההרים, וכשעבורים עוד 40 יום משגר נח את העורב לבדוק אם יבשו המים. כשהעורב אינו מבצע את שליחותו, הוא משגר את היונה שחוזרת עם עלה זית. עם צאתו מהתיבה, מקריב נח במזבח מכל בעלי החיים שהכניס לתיבה.

ה. מבול - לא עוד

אחרי המבול, מברך ומצוה ה' את נח במצות 'פרו ורבו', וקורת ברית ושבועה שלא יביא עוד מבול לעולם, וסימן לכך - הקשת בענן.

ו. בשר ודם

נח ובניו מקבלים היתר לאכול בשר, ומצטווים שלא לאכול אבר מן החי. כן מוזהרים על איסור שפיכות

דמים ועל איסור איבוד עצמו לדעת.

ז. הברכה והקללה

לאחר שנח משתכר מהיין, חם בנו מבזה אותו, ואילו שם ויפת מתמסרים לשמור על כבודו. נח מברך את שם ויפת, ומקלל את חם.

ז. דור הפלגה

הכתוב מפרט את צאצאי שם חם ויפת, שבעים האומות שיצאו מהם. בדור הפלגה, נועצו יחדיו אנשי העולם למרוד בה', ולהקים למטרה זו מגדל עד השמים. ה' מעררב את שפתם לשבעים לשונות, ומפזר אותם לכל קצוות הארץ.

ח. מנח עד אברהם

עשרה דורות עברו מנח עד אברם, שנושא לאשה את שרי, שהיתה עקרה.

מבט על פרשת לך לך הבעל"ט:

הפרשה הראשונה העוסקת בהתהוות העם היהודי, היא פרשת לך לך. בה נלמד פריקים מרכזיים בקורות חייו של אברהם אבינו, והבטחת הבורא לתת לו ולבניו את הארץ, וברית בין הבתרים בו הוא מתבשר על גלות מצרים. כן נלמד בה את מצות ברית מילה עליה אנו מברכים בכל דור 'להכניסו בביתו של אברהם אבינו'

נושאי הפרשה: הליכת אברהם לארץ כנען והמסעות בתוכה • הבטחת הארץ והבנים לאברהם • ריב בין רועי אברהם ורועי לוט • מלחמת המלכים והצלת לוט • סירובו של אברהם לקחת מהשלל • ברית בין הבתרים • נישואי אברהם עם הגר • בריחת הגר והבטחת המלאך לישמעאל • שינוי השמות אברהם ושרה • בריתו של אברהם אבינו

היום של תורה מעלת וחשיבות לימוד חומש ורש"י

פירוש רש"י - שמירה ברוחניות ובנשמיות

"הרה"ק רבי פנחס מקוריץ ז"ע הוזהר שתמיד יהיה מונח אצל האדם חומש עם פירוש רש"י, כדי שיוכל לעיין בו בכל שעה, ובכך ינצל מהרהורי עבודה-זרה, כמו שכתוב 'והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו וגו' למען ילמד ליראה'. גם הוזהר ואמר: שילמדו הנערים כל התורה מ'בראשית' עד 'לעני-כל-ישראל', והיו בקיאים בהם, ואז מובטחני בוודאי שיהיו יהודים כשרים ושמורים בקדושה. ואמר עוד: לימוד חומש עם רש"י הוא שמירה מפני רוצחם"

(אמרי פנחס)

לב דעת

הכרת והבנת מושג בתורה

תרו ותר

תרח התגורר תחילה בארץ ארם, בעיר 'כותא', שם נולד בנו נחור. מארץ ארם הוא עבר אל 'ארם כשדים' - בקעה הנמצאת בעירק, היא בבל הקרויה גם 'ארץ שנער' בו התגוררו הכשדיים (הם הבבליים). שם באור כשדים נולדו בניו אברם והרן, ואילו נחור בנו נשאר בארם. הרן נשרף למוות באור כשדים, כבכשן האש ממנו יצאו אחיו אברהם בחיים. לאחר מכן חזר שוב תרח עם אברם בנו אל ארץ ארם, תרח התיישב שם בעיר 'חרן', ומשם הצטווה אברם לעלות לארץ כנען, וכעבור יותר ממששים שנה שהיה אברהם אבינו בארץ כנען, מת תרח אביו בעיר חרן שארץ ארם.

ועיניים לראות

הבנת מילה אחת בתורה

קצין וחורף

מקובל בימינו לחלק את השנה לארבע עונות. את כל התקופה מתחילת חודש אייר עד סוף אלול, מכנים בשם 'עונת הקיץ'; את כל התקופה מתחילת חשוון עד סוף אדר מכנים בשם 'עונת החורף'; חודש ניסן נקרא בשם 'אביב', וחודש תשרי בשם 'סתיו'. אולם לומדי פירשת השבוע חומש ורש"י, יראו שהתורה מחלקת את השנה לשש עונות, כל עונה - שני חודשים:

- א. 'זרע' - החצי השני של תשרי, וחודש חשוון, והחצי הראשון של כסליו.
- ב. 'חורף' - החצי השני של כסליו, וחודש טבת, והחצי הראשון של שבט. משמעות המילה 'חורף', מלשון חריפות, שבתקופה זו זורעים שעורים וקטניות שהם 'חריפים' - ממהירים לצמות, וניתן לזרוע אותם מאוחר.
- ג. 'קור' - החצי השני של שבט, וחודש אדר, והחצי הראשון של ניסן.
- ד. 'קציר' - החצי השני של ניסן, וחודש אייר, והחצי הראשון של סיון.
- ה. 'קץ' - החצי השני של סיון, וחודש תמוז, והחצי הראשון של אב. השם 'קץ' פירושו: 'פרי מיושב', כי בתקופה זו מייבשים פירות בידות.
- ו. 'חום' - החצי השני של אב, חודש אלול, והחצי הראשון של תשרי.

ואזניים לשמוע

נלצי רש"י הק' בדקדוק הלשון

תה' או 'תה'?

כששמע פעם ר' ראובן את השיר 'אחד יחיד ומיוחד, היה והיה ויהיה', התבונן במשמעות המילים 'היה היה ויהיה', כאשר שאלה מעניינת החלה לנקר בלבו: הרי במילים אלו אנו מבקשים להביע את האמונה שבורא עולם הוא קיים בעבר בהווה ובעתיד, 'היה' - בעבר, 'הוא' - בתפישתו, 'יהיה' - בעתיד. אבל, אם אכן המילה 'היה' מתפרשת על העבר, כיצד אנו מוצאים הרבה פעמים בתורה את המילה 'והיה' ביחס לעתיד, והיה כי יביאך ה' וגו', והיה כי תבוא אל הארץ וגו'.

אחד מידידיו הבקי בפירוש רש"י על התורה הפנה את ר' ראובן לעיין ברש"י בתחילת פרשת נח (ו, ט) המלמד את הכלל של 'ו' המהפך', כלומר, יש מילים שבמהותן הן מתפרשות בלשון העבר, אך כאשר נוסף להן את האות 'ו' בתחילת המילה, הן תתהפכנה מעבר לעתיד. כמו למשל המילה 'היה', אם נוסף לה אות 'ו' - 'והיה', היא תהפוך לעתיד.

כך גם להיפך, האות 'ו' יכול להפוך מעתיד לעבר, כמו למשל המילה 'יהי', שפירושו לשון עתיד, כמו 'הי אור!', אבל כאשר מוסיפים לה אות 'ו' בתחילתה - 'ויהי', היא הופכת להיות לשון עבר, כמו 'ויהי בימי...'

רש"י משתמש בכלל זה בנוגע לתפילת שלמה המלך שכל מי שיבוא לבית המקדש 'והתפלל', יקבל ה' תפילתו. לולי האות 'ו' בתחילת המילה, היינו מפרשים אותה בלשון עבר, שהוא כבר בא והתפלל, אבל האות 'ו' גורמת שנפרש אותה ללשון עתיד, שהוא יבוא ויתפלל.

נושא השבוע: הזירות מחשש גזל

ויאמר אלקים לנח קץ כל בשר בא לפני כי מלאה הארץ חמס (בראשית ו, ט). לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל (רש"י).

דברי רש"י אלו מטלטלים כל לב. מדובר בדור רקוב ומושחת, גנוע בכל החטאים החמורים ביותר, ובכל זאת, גזר-דינם לא נחתם לרעה עקב שאר החטאים, כי אם בגלל עוון הגזל בלבד! בגלל שאנשים לא נוהרו בממון חבריהם, נענשו בעונש חמור ובלתי נתפס, שכל העולם כולו נשטף ונמחה במים. מבהיל!

לקט העובדות וסיפורים מגדולי ישראל דלהלן, יסייעו לנו להתחזק וללמוד מדרכיהם על חובת הזהירות בממון הזולת, כך נוכל ליישם למעשה את המסר העולה מדברי רש"י, להתרחק מכל חשש גזל כמפני אש.

מברשת למוסקבה

באחת מנסיעותיו של ה'סבא' מנובהרדוק, הגאון רבי יוסף יוזל הורביץ זצ"ל, הגיע פעם לעיירה אחת, שם נטה ללון באכסנייה שבעיירה, שם שהה אז יהודי נוסף, מנכבדי העיר מוסקבה בירת רוסיה.

אתא ובא ערב שבת, והסבא במסגרת ההכנות לשבת המלכה, שאל מהיהודי הרוסי מברשת כדי לנקות את הבגדים לכבוד שבת. כשגמר את השימוש בה, ובא להחזירה לבעליה, התברר לו כי האיש כבר הקדימו ופנה ללכת אל בית הכנסת שבעיירה. כשחזר רבי יוסף יוזל במוצאי שבת קודש מבית הכנסת, והתעניין על המשאיל, התברר לו כי הוא כבר ארז את מטלטליו ונסע לו אל עירו ואל מקומו.

המברשת נותרה בידו של הסבא מנובהרדוק, שהצטרף צער רב, מברשת שאיננה שלו נותרה בידו, וכיצד יוכל להשיבה? כיצד ישיג את האיש הבלתי נודע בתוך מיליוני תושבי רוסיה?

אך לא איש צדיק כהסבא יוותר. הוא נטל עמו את המברשת בכיסו, שמא יודמן לו למצוא יהודי המכיר את בעליה. כך במשך שבוע שנים! בכל מקום הלך יחד עם המברשת, עד שכעבור שבוע שנים נסע פעם ברכבת, כשהמברשת עדיין איתו, ובמהלך הנסיעה החל בשיחה עם שכנו היהודי, ועד מהרה התברר שמדובר באותו יהודי תושב מוסקבה שלפני שבוע שנים השאיל לו את המברשת. לא היה קץ לשמתחו של הסבא שהוציא תיכף את המברשת מכיסו והשיבו לאיש המופתע...

כסף לעילוי נשמת

מדמויות ההוד בירושלים של מעלה לפני כשישים שנה,

חשמל בחדר מדרגות

סיפר כ"ק האדמו"ר מצאנו-זוועה על זצ"ל מארצות הברית, על מורו ורבו בימי חברותו, הגאון הגדול רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל: פעם אחת הלכנו, קבוצת תלמידים ביחד עם רבי אברהם זצ"ל, בגשם שוטף עד שגברו הגשמים ונאלצנו להיכנס לבניין מגורים סמוך למצוא מחסה לראשנו. אחד הבחורים רצה להדליק את החשמל בחדר המדרגות, אך רבי אברהם מנע ממנו מלעשות כן, ונימק טעמו: להיכנס לבניין מותר לנו, מדין 'זה נהנה וזה לא חסר', אבל להדליק את האור? הרי זה כבר 'חסר', זה גורם לבעלי הבניין לשלם יותר, לכך אין לנו היתר...

חכמת התורה

אמרות חכמה ופניני שפר מגדולי הדורות על פרשת השבוע

הבן שכל הדורות עובדים עבורו...

ואלה תולדות נח נח (בראשית ו, ט)

תוכחת מוסר חריפה אומר היה 'היהודי הקדוש' - הרה"ק רבי יעקב יצחק מפרשיסחא ז"ע: יש אנשים המתרשלים מלימוד תורה, וטענתם בפיהם שהם עמלים בפרנסה עבור בניהם שיגדלו בתורה, אבל כאשר בניהם גדלים גם הם עוסקים בפרנסה ואומרים שהם עובדים עבור בניהם שיעסקו בתורה, כך עובר דור אחר, וכל דור טוען שהוא עובד עבור הדור הבא שיעסקו בתורה, מצפה אני כבר לראות את אותו הבן שכל הדורות עבדו בשבילו...

לפי דרכו פירש בדרך צחות הרה"ק רבי יעקב אהרן מאלכסנדר ז"ע, את הכתוב 'אלה תולדות נח - נח! נח, השכיל להבין שלצד ההשקעה בבנים, אל לו להזניח את ההשקעה בעצמו, הוא ראה עצמו כבן שעבורו יש לעבוד...'

אם היה חלון בתיבה...

צַהַר תַּעֲשֶׂה לַתֵּבָה (בראשית ו, טז)

פעם אחת דרש הגה"ק בעל קול אריה ז"ע תוכחת מוסר לבני עירו, והיו כמה אנשי בליעל שכעסו על תוכחת המוסר, והלכו ושברו את חלונות ביתו.

נענה הקול-אריה ואמר: כעת אני מבין מה שהביא רש"י

שני פירושים על הפסוק 'צוהר תעשה לתיבה' יש אומרים חלון, ויש אומרים אבן טובה. כי במדרש מובא מחלוקת האם נח היה אומר תוכחת מוסר לבני דור, או שלא הוכיח אותם. לכן, השיטה הסוברת שנה הוכיח את דורו, סוברת שנה לא היה יכול לעשות חלון לתיבה, כי אז היו הרשעים שוברים את החלון, לכן פירש שעשה רק אבן טובה...

לְהוֹיֹת 'אִישׁ' הוּא נִם שִׁבְחָא...

כִּי אֲתָךְ רֵאִיתִי צָדִיק לְפָנַי (בראשית ז, א). ולא נאמר צדיק תמים, מכאן שאומרים מקצת שבחו של אדם בפניו וכולו שלא בפניו (רש"י).

אם בתחילה נאמר עליו שני לשונות שבח - 'צדיק תמים', וכאן רק לשון אחד - 'צדיק', אין זה מקצת שבחו, אלא מחצית שבחו, ולמה כתב שזה 'מקצת שבחו'?

אלא, הסביר בדרך צחות כ"ק האדמו"ר מסערט-ויזניץ זצ"ל, בעל-חכמת אלעזר: בפסוק 'איש צדיק תמים', גם המילה 'איש' הוא לשון של שבח, כלומר שהוא היה "איש", [אדם אנושי, 'מענטש!'], כך שנאמרו שם שלשה לשונות של שבח: א. איש. ב. צדיק. ג. תמים. וכאשר נאמר כאן רק הלשון 'צדיק', הרי זה מקצת שבחו, רק שליש...

תורה והלכה נושאים הלכתיים מתוך הפרשה

האם מותר להסתכל על הקשת?

בפרשת השבוע אנו לומדים את הפסוקים (בראשית ט, יג-יד) **את קשתי נתתי בענן והיתה לאות ברית ביני ובין הארץ. והיה בענני ענן על הארץ ונראתה הקשת בענן.**

ראייה בעלמא - מותר.

כך אכן כתבו הפוסקים להלכה (טור ושו"ע ונושאי כלים, א"ח ס' רכט) שהרואה את הקשת מברכת ברכת זוכר הברית וכו', אבל אסור להסתכל בו ביותר.

תמונה של קשת

יש שהוסיפו וכתבו (ילקוט הגרשוני ורוח חיים, ס"ק רכט) שגם על מראה הקשת המשתקף בתוך מי נהר או שלולית, אין ראוי להסתכל הרבה.

לגבי הסתכלות על תמונה שצילמו את הקשת, הסתפק בכך בספר חשוך חמד (נד, כד, ב) אם הדבר אסור כי סוף סוף רואה מראה כבוד ה', או שמא האיסור הוא רק כשרואה את הקשת של עכשיו. ומביא בשם הגר"ח קנייבסקי זצ"ל שמסתבר שאין איסור להסתכל על תמונה של קשת.

מראה כבוד ה'

הגמרא במסכת חגיגה (טז, א) אומרת שמראה הקשת היא 'מראה כבוד ה' (יהזקאל א, כח), ולכן המסתכל על הקשת נחשב כמי שאינו חס על כבוד קונו, ראוי לו שלא בא לעולם, ועיניו נהות.

ברכת ראיית הקשת

נשאל על כך הרא"ש (הובא באבודרהם עמוד שד"מ): אם אכן יש איסור להסתכל על הקשת, כיצד אמרו במסכת ברכות (ברכות נט, א) שהרואה את הקשת צריך לברך ברכת 'זוכר הברית ונאמן בבריתו וקיים במאמרו'.

ראייה ולא הסתכלות

השיב על כך הרא"ש לשואליו: יש לחלק בין הסתכלות לראייה, הסתכלות היא כשאדם מדקדק היטב בהבטתו, וזה אסור, אבל

אסור להסתכל ולהתבונן היטב על הקשת, אבל מותר לראות ראייה בעלמא, ובראייה זו מברכים ברכת 'זוכר הברית וכו'. קשת המשתקפת במים יש להחמיר שלא להסתכל בה, ואילו על תמונה של קשת מסתבר להקל.

הלכה למעשה

האם היו קופים בדורו של נח?

זו שאינה יודעת כלום וכרחל לפני גוזיזה נאלמה, שנתה כהוגן - הרי הוא גבור כארי ואומר אין כמותו בעולם, כיון שנתה יותר מדאי - נעשה כחזיר מתלכלך וכו', ונתכר - נעשה כקוף עומד ומרקד ומשחק ומוציא לפני הכל נבלות הפה ואינו יודע מה יעשה, עכ"ל המדרש, הרי מפורש במדרש שכבר בימי נח כבר היו קופים בעולם.

נלמד נשמה בקוף

מחמת קושיא זו תירץ בעץ יוסף על המדרש (ד"ה קופין) שלעולם כבר לפני דור הפלגה היו קופים בעולם, אלא כשחטאו אנשי דור הפלגה נעשו שנתגלגלו נשמותיהם בקופים, עכ"ל.

כעין זה ניתן לתרץ בפשטות, שהם נהפכו ממש נהפכו לקופים, ויתכן שגם לפני זה היו בעולם קופים, והם רק נוספו עליהם.

פיל חכם

בנוסף על המובא בגמרא שהם הפכו לקופים, דבר חידוש מובא בספר הישר (ד"ה ויהי) שאלו שאמרו נעלה השמים נהפכו לקופים ושנהבים, וביאורו שנהפכו חלק מהם לפילים, דידוע שהפיל נקרא שנהב כמו שמבואר ברש"י על דברי הימים (ב, ט, כא).

הדברים מפורשים יותר במלאכת שלמה על משניות מסכת כלאים (פרק ח' משנה ו') שהביא שם בשם 'המקובל החסיד רבי משולם' שביאר הטעם מדוע מבוואר במסכת ברכות (דף נח ע"ב) שהרואה פיל או קוף מברך "משנה הבריות" כיון שהם היו בתחילת הבריאה בני אדם ונשתנו להיות בעלי חיים בדור המבול וצ"ל דור הפלגה), ועל שינוי זה מברכים "משנה הבריות".

הדברים שופכים אור להבין שכתב רש"י במסכת עירובין (דף לא ע"ב) וז"ל: "קוף ופיל - פעמים שהן מלומדים". וביותר הפליג בזה המאירי שם שכתב בשם הירושלמי שאפשר ללמד לפיל ולקוף שבועים לשונות! [ואולי הכוונה שהפיל מבין מה שמדברים אליו בשבעים לשון אבל אינו יכול לדבר, כי זה נס מופלג חוץ לדרך הטבע]

הפנו לדובים

חידוש נוסף נמצא בפירושי סידור התפילה לרוקח (בפסוקי דומרה בפרק הללויה כי טוב זמרה, על הפסוק "נותן לבהמה לחמה") שהדוב היה אדם בימי דור הפלגה, לכך שונא לאדם וקולו עבה" עכ"ל. וזה חידוש שלא נזכר בשום מקום, שבני אדם נהפכו בימי דור הפלגה לדובים.

בפרשת השבוע אנו לומדים על עונשם של אנשי דור הפלגה, שה' הפיץ אותם על פני הארץ, ורש"י מוסיף שהם נענשו גם בעולם הזה, וגם בעולם הבא, שאין להם חלק לעולם הבא.

חלקם נעשו קופים

הרחבת דברים על עונשם אנו מוצאים בגמרא מסכת סנהדרין (דף קט, א) "נחלקו לשלש כיתות, אחת אומרת - נעלה ונשב שם, ואחת אומרת - נעלה ונעבוד עבודה זרה, ואחת אומרת - נעלה ונעשה מלחמה. זו שאומרת נעלה ונשב שם - הפיצם ה', וזו שאומרת נעלה ונעשה מלחמה - נעשו קופים ורוחות ושידים ולילין, וזו שאומרת נעלה ונעבוד עבודה זרה - כי שם בלל ה' שפת כל הארץ.

בנוסף אחר מובא במדרש אגדה (בראשית פרק יא, ח) וז"ל המדרש: "ויפיץ ה' אותם משם וגו', ובעת שהפיצם מה שנפלו במים - נעשו רוח המים, ומה שנפלו ביער - נעשו קופים, ומה שנפלו במדבר - נעשו שדים, ע"כ.

קוף אחרי בני אדם

מעניין לציין מה שכתב שבט מוסר (פרק מז) שזו הסיבה שהקופים מנסים להתדמות תמיד לבני אדם ולחקות אותם, כיון שמתחילה היו בני אדם לפיכך הם רוצים לשוב ולהיות כמו שהיו בתחילת הבריאה.

קוף בנים של נח

על פניו נראה שרק בדור הפלגה נוצר בעולם המושג של 'קופים', ועד אז לא היו קופים בעולם, כך שבודד המבול, שהיה לפני דור הפלגה, לא היו קופים בעולם, וגם לא הכניס נח קוף לתיבה.

על כך הקשו המפרשים, שאנו מוצאים במדרש שעוד לפני דור הפלגה כבר היו קופים בעולם, והוא במדרש תנחומא (נח, סימן י"ג) שם מובא דבר פלא על הכתוב "ויחל נח איש האדמה": כשבא נח ליטע הכרם בא שטן ועמד לפניו, אמר לו: מה אתה נוטע? אמר לו: כרם! אמר לו: מה טיבו? [וענה נח]: פירותיו מתוקים בין לחים בין יבשים, ועושיין מהן יין המשמח ללבבות דכתיב ויין ישמח ללבב אנוש. אמר לו שטן: בוא ונשתתף שינוי בכרם זה, אמר לו: לחיי! מה עשה שטן? הביא כבש והרגו תחת הגפן, אח"כ הביא ארי והרגו, ואח"כ הביא חזיר והרגו, ואחר כך הביא קוף והרגו תחת הכרם, והטיפו דמן באותו הכרם והשקוהו מזמיהן, רמז לו שקודם שישתה אדם מן היין - הרי הוא תם ככבש

התורה וההפטרה ביאור שייכות ההפטרה לפרשת השבוע

החוט המקשר: השבועה שלא יהיה עוד מבול על הארץ

כך לא יקצוף עוד על ישראל לעתיד לבוא. **מנהגים:** קיים שינוי בין הקהילות במנהגי ההפטרה בפרשת נח, למנהג הספרדים: ישעיהו פרק נ"ד, מפסוק א' עד פסוק י' בלבד. למנהג האשכנזים: ישעיהו כל פרק נ"ד, וכן פרק נ"ה מפסוק א' עד פסוק ה'. לפי מנהג תימן (בלדי): קוראים בפרק נ"ה רק עד אחרי פסוק ג'.

הנושא המרכזי בפרשת נח הוא כמובן המבול שבא לעולם, ולאחריו שבועת ה' שלא יבוא עוד מבול לעולם, בהקשר לכך מפטירים בשבוע זה בנבואת ישעיהו (פרק נד) על רחמי ה' על ישראל לאחר שנות הגלות ועל עתידה המפואר של ירושלים בעת הגאולה, בתוך דבריו מזכיר ישעיהו הנביא את שבועת ה' לאחר המבול שלא להביא עוד מבול על הארץ,

עומקה של תורה עומק ועיון בדברי רש"י בפרשת השבוע

האם האילנות נמחו במבול?

האדמה נמחו, אבל האילנות ששורשיהם עמוקים, נשארו.

מהיכן הגיע עלה הזית?

זו גם הסיבה, שרש"י אין מביא את דברי המדרש (ב"ר לג, ו) מהיכן הביאה היונה עלה זית, מארץ ישראל או מגן עדן, כי לדעת רש"י כל האילנות בעולם נותרו ולא נמחו במבול.

רק לדוגמא

לעומת זאת, מפרשים אחרים (גור אריה, משכיל לדוד, ועוד) נוקטים בדעת רש"י שכל האילנות נמחו במבול, שהרי רש"י מפרש (לעיל י, ז) מבול - 'שבילה הכל', ונח אכן הכניס לתיבה את כל האילנות, ומה שהזכיר כאן רש"י רק ענבים ותאנים, תפס שני אלו רק לדוגמא בעלמא.

על הכתוב (ט, כ) וַיִּחַל נֹחַ אִישׁ הַאֲדָמָה וַיִּטַּע כַּרְם, כותב רש"י: "ויטע כרם - כשנכנס לתיבה הכניס עמו ומורות ויחורי תאנים".

רק ענבים ותאנים?

מפרשי רש"י נדרשו לשאלה מדוע הזכיר כאן רש"י שנח הכניס לתיבה זמורות ויחורי תאנים. הרא"ם מביא דבר חידוש בשם רבנו תם, ששני אילנות אלו, גפן ותאנים, רגישים ומתקלקלים במים, ולכן הכניס נח רק שני מינים אלו.

בדבריו מבוואר ששאר האילנות לא הכניס נח לתיבה, והם לא התקלקלו ולא הושמדו במבול. כך גם מבוואר בפשטות הפסוק (ו, ג) שרק בעלי חיים נמחו ולא אילנות.

בפירוש 'באר בשדה', מסביר עוד, שאף שכתב רש"י (ו, ג) ששלשה טפחים בעומק

מתן שכרה בצידה

מוקירים את עמלי התורה

מאות זוכים

מדי חודש בהגרלות ומלגות
ענק בין כלל המשתתפים

על כ- 40,000 ₪ בחודש

הגרלה יומית

בין כלל עורכי המבחנים היומיים
ע"ס 200 ₪ x 3 זוכים כל יום

הגרלה שבועית

בין כלל עורכי המבחנים השבועיים
ע"ס 500 ₪ x 4 זוכים

הגרלת נבחנים קבועים

כל שבוע

'תורה כארד' 100 ₪ x 3 זוכים
סט רש"י כפשוטו x 2 זוכים

הגרלת בונוס חודשית

בין עורכי המבחנים במהלך כל החודש
ע"ס 600 ₪ x 4 זוכים

הגרלת מבחן גמרא

בין כלל עורכי המבחן המעמיק
על ש"ס פנינים קטן מדי שבוע

הגרלת מבחן הפטרה

בין כלל עורכי המבחן החדש
על סט כל הנ"ך מדי שבוע

הגרלת 'יוסיף דעת'

בין המשיבים על מדור יוסיף דעת
ע"ס 200 ₪ x 3 זוכים

הגרלת 'חידוד בפרשה'

בין המשיבים על המדור
ע"ס 100 ₪ x 3 זוכים

הגרלת 'כמונח בקופסא

בין המשיבים על המדור
ע"ס 150 ₪ x 3 זוכים

הגרלת מכתבי תורה

בין המגיבים בפולמוס בגיליון השבועי
ע"ס 150 ₪ x 2 זוכים

ברכת התורה

בהתרגשות ושמחה מקדמים את בברכה את פני רבבות אלפי ישראל וותיקים וגם מצטרפים חדשים, זקנים עם נערים הנמנים על לגיונו של מלך והתחילו בלימוד יומי מתוק וקבוע - חק בל יעבור של פרשת השבוע עם פירוש רש"י הק'

הנכם מוזמנים להיכנס ולהנות ממגוון התכנים והפעילויות המרתקות שלנו, כדלהלן:

מתחדשים מבראשית

מערך המבחנים החדש

יומי:

1. מבחן בסיסי

2. מבחן עיון **חדש!**

מבחן על הלימוד היומי - מתחלף בכל בוקר

שבועי:

1. מבחן בסיסי

2. מבחן עיון **חדש!**

3. מבחן הפטרה **חדש!**

פתוח מיום ה' עד יום א' בלילה

מיוחדים:

תורה שבכתב בגמרא **חדש!**

מבחני סיכום תקופתיים

פתוח כל השבוע מיום ב' עד יום א' בלילה

תודתך שעשועי

מדור חדש מורחב

'יוסיף דעת'

פולמוס שבועי מעמיק בהשתתפות אלכי הלומדים המתנצחים בדעת התורה

'חידוד בפרשה'

חידת בקיאות והבנה בפרשת השבוע עם פירוש רש"י **חדש!**

'כמונח בקופסא'

חידה שבועית מקשרת בין כל חמשה חומשי תורה **חדש!**

לשמוע - ללמוד

מגוון שיעורים וסיכומים יומיים ושבועיים בלשה"ק, עברית ואידיש

נמסרים בטוטו"ד ע"י צוות הרבנים הגאונים שליט"א דמ"י המפעל העולמי